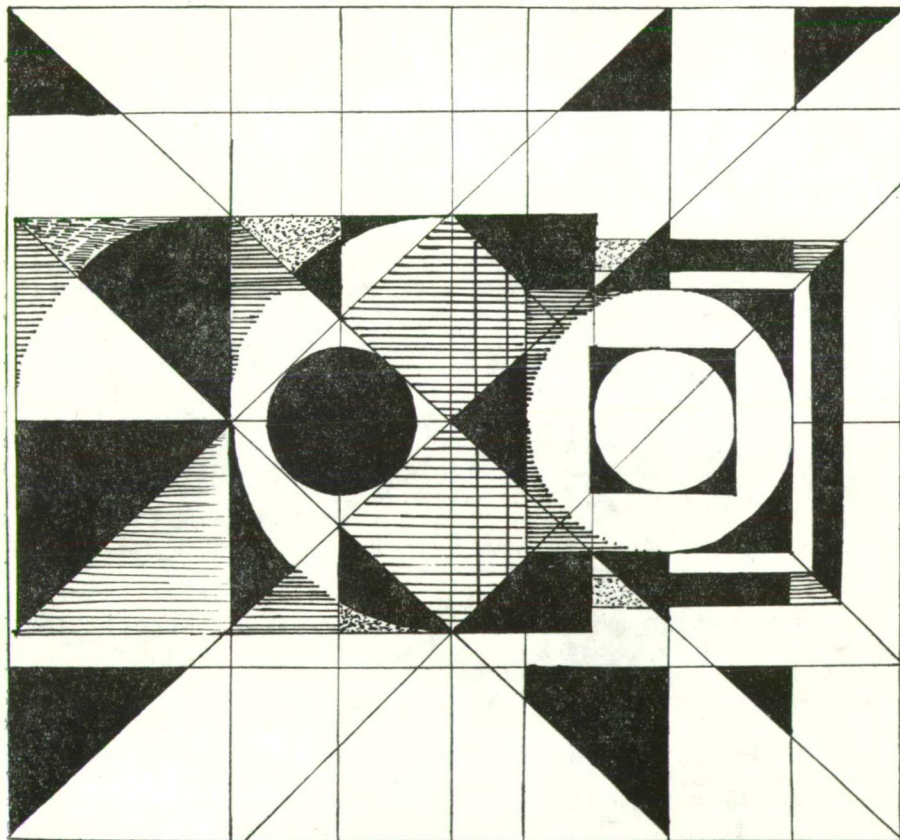

Itt újra bizalmatlansággal találja szemben magát, nem újítják meg a szerződését. Mégis, az íróként is tehetséges Adolf Sommernek van mondanivalója: életének nagy tanulságait elbeszélésekbe próbálja fogalmazni — de írói pályája sem bontakozik ki. Anton Micu ugyanis épp azért keresi az eltűnt, azóta már férfivá érett Sommert — hogy újra lehetőséget adjon az egykor elkallódott írónak. A regény jelenidejében azonban minderre csekély remény marad. Sommer — úgy tűnik — mindennel leszámolt, életét kényszerűen az ötvenes évek rendjéhez igazítva mondott búcsút vágyainak. Jegyzetfüzetébe ezt írja 1951 májusában: „Nincs más hátra, minthogy elmenjek. (...) Valamire azonban figyelmeztetni szeretnék: mindenki, aki hozzátok kerül, ember. Bízatok benne, mert mindenkit megsebez a bizalmatlanság.” Adolf Sommer itt már nemcsak a maga keserveit írja. Ő és fiktív létének teremtője, a regényíró egyként a romániai németiség tragikus közelmúltját, s az új életbe való visszatérésének számos súlyos nehézségét kívánta figyelmeztető érvénnyel megörökíteni. Nem a felmentés útjait keresi ez a regény, hanem a történelmi ítékezés igazságosságát perli vissza, nem hirdet kollektív ártatlanságot, de elutasítja a kollektív bűnösség hamis gondolatát is. Így tanít pontosabb önismeretre, s így ad igaz képet egy kisebbségben élő nép valóságos múltjáról, tanulságokban gazdag, formálódó jelenéről.

KULCSÁR SZABÓ ERNŐ

HÉZSÓ FERENC: ÁRULÁS